

- ◆ Kelionės atstumas: *24,1 kilometrai*
- ◆ Kelionės pėsčiomis trukmė: *7 valandos*
- ◆ Punktai: *Rozalimas – Birjagala – Pakalniškiai – Kleboniškiai – Daukonys – Burbiškio dvaras*

Rozalimas yra vienas geriausiai išsilaikiusių Lietuvos medinių miestelių. Jis dėl savo unikalumo pripažintas urbanistikos paminklu. Miestelio vardo kilmė nėra aiški, tačiau pačio miestelio atsiradimas tiesiogiai siejamas su bažnyčia, kuri 1767 m. buvo pastatyta pagal Padubysio dvarininkų Adomo ir Rozalijos Drabišių fundaciją. Bažnyčia stovėjo pušyne, dabartinio miestelio vietoje ir apie ją pradėjo kurtis gyvenvietė. Miestelio pavadinimas Rozalimas, kaip teigia legenda, atsirado nuo didiko žmonos vardo Rozalija.

Pušyno pakraštyje stovi didelis buvęs **Šapirų šeimos namas, dabar bendruomenės namai ir J. Čybo surinktų senovinių daiktų muziejus**. Greta puošnaus namo **Rozalimo kapinių koplyčia**, pastatyta apie 1803 m.

1794 m. miestelio centre pastatyta dvibokštė **Švč. Mergelės Marijos Vardo bažnyčia**. Bažnyčios šventoriuje ir greta jo gausu tautodailininkų kūrinių: Šv. Rozalijos skulptūra, paminklas Daugyvenės krašto kovotojams už Lietuvos laisvę, nemažai Kristaus atvaizdų. Vienas iš jų, bažnyčios fasado viršuje - tautodailininko J. Danausko Kristus. Bažnyčios viduje net 5 mediniai baroko formų altoriai ir juos visus galima apeiti keliais! Pagrindiniame altoriuje Švč. Mergelės Marijos paveikslas - Trakų Dievo Motinos paveikslo kopija, o viename iš šoninių altorių pastatyta stebuklinga Jėzaus Nazariečio skulptūra, kuri nuo pat pradžių garsėja stebuklais. Bažnyčią puošia labai realistiniai, išraiškingi Danausko šventieji, nešiojamieji altorėliai. O bažnyčios viršuje būtinai apžiūrėkite senovinius, tebeveikiančius vargonus su dumplėmis, į kuriuos oras anksčiau buvo minamas kojomis.

Šiauriau nuo bažnyčios, 1928 m. švenčiant Lietuvos Respublikos dešimtmetį, buvo įrengtas skveras, kuriame pastatytas paminklas žuvusiesiems už Lietuvos laisvę - dabar kelis kartus atgimęs **Nepriklausomybės angelas**. Angelas ilgainiui tapo miestelio puošmena ir simboliu, o skveras rozalimiečių traukos vieta. Tačiau tai ne vienintelė traukos vieta ir ne vienintelis angelas Rozalime. Visai netoliese - gražiai sutvarkyta sveikatingumo zona - treniruoklių kompleksas, kurį saugo medinio angelo skulptūra (L. Kernagio darbas). Kitas Rozalimo miestelio angelas sargas - gal net penkių metrų angelas su trimitu (skulptorius S. Ūsas).

Rozalime taip pat galite pamatyti nors ir apleistą, tačiau vieną iš nedaugelio, išlikusią medinę sinagogą Lietuvoje, mat XIX a. ir Rozalime buvo pradėjusi kurtis žydų bendruomenė.

Miestelio pakraštyje žaliuoja Valstybės saugomas, šimtmečius menantis **Paminklinis Rozalimo ažuolas**. Tai 25 m aukščio medis milžinas, turintis daugiau kaip 5,75 m apimties kamieną.

Jei, paliekant Rozalimą, išklysite 300 m. iš dienos maršruto, į kelią galite nusipirkti **Rozalimo alaus** ar naminės geros.

Žingsniuojant Lietuvos laukais ir pamiškėmis, pirmą sustojimą siūlome pasidaryti **Birjagalos dvare**. Į dvaro kiemą nužingsniuosite gražia, jau iš tolo matoma liepų alėja, o pačiame dvare šeiminkai maloniai pavaišins arbata. Dabar stovintis Dvaro rūmas - vienintelis išlikęs iš dvaro sodybos statinių yra tvarkomas ir atkuriamas. Kadaisė šį rūmą pastatė Teodoras fon Ropas ir baronų

Ropų giminei dvaras priklausė iki 1921 m. Paskutiniai dvaro savininkai buvo broliai Dominykas ir Petras Lauciai.

Toliau pakelėje - atminimo ženklai: **paminklas Birjagalos vienkiemio XVII a. - XX a. Venclovų giminės "lopšio" atminimui, paminklas Sliekių kaimo atminimui**. Paskutinis gyventojas iš Sliekių išsikėlė 1980 m.

Už dviejų kilometrų priešite seną, XVI a. viduryje įkurtą ir du kartus savo istoriją pradėjusį, **Šniukonių kaimą**. Akis neabejotinai patrauks senovinės trobos. Pirma kaimo istorija pasibaigė kaimo gyventojams išmirus nuo maro, o antra prasidėjo, kai vietinis ponas atkėlė iš gretimų kaimų keturias šeimas dirbti jam žemės. Dabar gyvenamų sodybų vos viena kita.

Netoli už kaimo, jei būsite akylūs, pamatysite **Šniukonių vėjo malūną**. Tai apgriuvęs, tačiau dar tebestovintis kepurinis akmeninis ir medinis vėjo malūnas, nagingo kaimiečio pastatytas 1932 m. Malūnas ypatingas tuo, kad veikė ir nulūžus sparnams, nes girnų sukimosi mechanizmą prijungdavo prie traktoriaus variklio. Šalia malūno - medžiais apaugęs kalnelis. Tai buvusios senos Šniukonių kaimo kapinės, kur ir buvo palaidoti 18 a. nuo maro išmirę kaimo gyventojai. Originalūs mediniai kryžiai iki šiol neišliko, atminimui stovi kaimo senbuvio S. Marcinkevičiaus pastatytas geležinis kryžius.

Pakalniškėse, ant išsukimo į 2906 kelią, dirstelėkite į dešinę - pamatysite raudonų plytų ir akmenų, bei raudono stogo pastatą. Tai buvęs **Rygos - Kauno pirklių kelio pravažiuojamas namas/smuklė**. Nuo čia paėjėsite Senuoju Rygos - Kauno pirklių kelio fragmentu iki **Kleboniškių vėjo malūno**. Malūnas stovi kaip kelrodis į Kleboniškių etnografinį kaimą. Šis, medinis, aštuonkampis, kepurinės konstrukcijos vėjo malūnas, vienas ilgiausiai malęs grūdus Lietuvoje, pastatytas 1884 m. Iki 1975 m. malūnas malė sukamas vėjo. 1996 m. pradėtas restauruoti, dabar atnaujintas ir veikia kaip muziejus. Tai vienas lankomiausių objektų visame Šiaulių krašte. Jei norėsite užėiti į vidų, lankytojo bilietą galėsite nusipirkti pačiame Kleboniškių kaime, kurį pasieksite jau visai netrukus. Bet prieš tai, sekite rodykle į **Pakalniškių piliakalnį**, vadinamą Kleboniškių kalnu. Istoriniai šaltiniai byloja, kad vakarinėje pašlaitėje yra pirmo tūkstantmečio Vidurio pilkapynas.

Nuo piliakalnio, medinis lieptelis nuves į **Kleboniškių kaimo buities muziejų**. Kaimas - muziejus - vienas geriausiai išsilaikiusių vidurio Lietuvos gatvinių kaimų. Jame yra 26 pastatai. Trys sodybos su dešimčia pastatų yra privati kaimo gyventojų nuosavybė, likusieji 16 pastatų priklauso muziejui - tai gryčios, klėtytės, pirtys, klojimai, daržinės... Kaimo buities ekspozicija pradėta kurti 1989 m. Kuriant ekspozicijas, šešis senuosius kaimo pastatus muziejus suremontavo ir net devynis atkėlė iš kitų vietų. Siekiant atkurti senąjį gatvinio režimo kaimo vaizdą atkeltieji pastatai pastatyti senųjų pastatų vietoje. Bilieto kaina suaugusiajam - 4 eur. Taip pat galima užsisakyti gido paslaugas ir apie šį muziejų po atviru dangumi sužinoti daugiau.

Beje, naudinga informacija - Pakalniškėse yra vienintelė maisto prekių parduotuvė ne tik šiame, bet ir sekančios dienos maršrute. Verta pasipildyti atsargas!

Likus maždaug 2 kilometrams iki nakvynės vietos, jei pasuksite priešinga kryptimi ir paeisite 1,2 km - rasite vieną įspūdingiausių piliakalnių šiaurės vidurio Lietuvoje - **Raginėnų piliakalnį**. Vietos gyventojai piliakalnį vadina Raganų kalnu. Piliakalnis netyrinėtas. Jis tebesaugo savo paslaptis. O paslaptį jam suteikia ir legendos, kuriomis šis kalnas garsėja. Raginėnų piliakalnio padavimai daugiausia susiję su mitinėmis būtybėmis. Neatsitiktinai ir piliakalnis vadinamas Raganų kalnu.

Padavimuose bylojama apie čia gyvenusias deives, laumes, raganas. Be to, senovėje čia buvusi raganų susitelkimo vieta. Pasakojama ir tai, kad čia buvo žudomos ir gyvos sudeginamos raganos. Daug mažiau padavimų apie čia buvusį miestą, dvarą; apie tai, kad kalnas supiltas. Kituose pasakojimuose teigiama, kad naktimis žmonės čia girdėdavę gaidžius giedant, šunis lojant, mergas verkiant. Kadangi daugiausia padavimų yra apie raganas, galima išvada, jog čia buvusi deivės Raganos šventykla. Tam neprieštarauja ir biolokaciniai tyrimai...

Pasukę link Burbiškio dvaro, žygiuojant paskutinius kilometrus, nepraeikite **Daukonių mitologinio akmens**, vadinamo Ramytės aukuru. Jis stūkso dirbamų laukų apsuptyje, netoli Ramytės upelio vagos, visai prieš žengiant greta Kleboniškių miško. Akmenį žymi betoninis stulpas su įrašu. Tai istorinę ir mitologinę vertę turintis objektas, įrašytas į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro mitologinių vietų sąrašą. Pasakojama, kad prie Daukonių aukuro akmens vaidilutės kūrenusios šventąją ugnį.

Kelio atkarpos pabaiga - **Dauguvėnės kultūros istorijos muziejuje – draustinyje, Burbiškių dvare**. Jei turite jėgų, čia galite dar papildomai nueiti 5 kilometrus dvaro parko takeliais ir net pasiekti Nuskaidrėjimo alėją, kurios gale pastatytas didžiulis kryžius. Dvaro parkas nuostabi vieta, jau XX a. pradžioje buvo plačiai žinomas ir lankomas. Čia lankydavosi Gabrielė Petkevičaitė-Bitė, Jonas Basanavičius, Petras Vileišis, lenkų rašytojas ir poetas Kornelijus Makušinskis...

Burbiškio dvaras turėjo net keletą šeimininkų ir mena net XVII amžių, tačiau tik 1819 m. atitekęs Baženskiams suklestėjo. Mykolas Baženskis išplėtė dvarą į puošnų ir didelį, žmonės rankomis iškasė tvenkinius, suformavo 15 salų ir jas sujungė 22 tilteliais - pamėginkite suskaičiuoti. Dvaro parko teritoriją puošia K. Uliansko kūriniai - pirmasis Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto paminklas Lietuvoje, labai gerbiamas poeto A. Mickevičiaus paminklas, liūtų tilto skulptūros.

1941 m. prasidėjus pirmiesiems Lietuvos gyventojų trėmimams į Sibirą, Baženskių šeima buvo priversta trauktis į Lenkiją ir palikti dvarą. Ilgainiui puošnus parkas užžėlė krūmynais, sunyko neprižiūrimi takai. Dvaras buvo išgrobstytas ir suniokotas. Pokario metais dvare buvo net įkurta veislinių kiaulių ferma bei joje dirbusių darbininkų butai. Sunku buvo patikėti, kad XX a. pradžioje Burbiškio dvaro pastatų kompleksą sudarė: rūmai, ledainė, pirtis, vaikų namas, guvernantės namas, virtuvė, oranžerija, sodininko namas ir ūkinis pastatas, kariatidė, arklidė, svirnas, tvartas, balandinė, gulbių namelis, pelėdynas, klojimas, motorinis malūnas, kalvė... Nuo 1981 m. Burbiškio dvare buvo siekiama atstatyti kuo tikslesnį praeities vaizdą. Atkurti ir restauruoti dvaro pastatai, todėl bevaikštinėdami galite pajusti XX a. pradžios atmosferą. Buvusiuose ūkiniuose pastatuose apžiūrėkite senovinės technikos ekspoziciją. Galbūt įdomiausias eksponatas čia - XIX a. pagamintas garo variklis, kuris, manoma, dar galėtų veikti. Jei dvare lankysitės pavasarį, pasigrožėkite įvairiaspalvių tulpių kolekcija - čia nuo 2000-ųjų kasmet rengiama Tulpių žydėjimo šventė.

Priešais dvaro vartus stovis Šv. Mergelės Marijos skulptūra. Jos postamente įmūrytas mitologinis akmuo, kuriame, pasak legendos galima pamatyti mažytę, pačios Mergelės Marijos išpaustą pėdą. Esą tai stebuklingų galių turinti pėda - prie jos priglaudus ranką ir mintyse kreipiantis į Mergelę Mariją galima išsakyti savo pageidavimą.

Jeigu Jūsų kelionė čia nesibaigia, o tik stabteli, dvarą - muziejų rekomenduojame apžiūrėti pailsėjus, sekančios dienos rytą.